

Quincentenari filolog
ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

УРЕЂУЈЕ

А. БЕЛИЋ

УЗ

СТАЛНУ САРАДЊУ

г. г. А. МЕЈЕ-А, проф. Collège de France, А. СТОЈИЋЕВИЋА, проф. Унив. у
Љубљани, К. НИЧА, проф. Унив. у Кракову, Љ. СТОЈАНОВИЋА, акад. у
Београду, М. РЕШЕТАРА, проф. Унив. у Загребу, О. ХУЈЕРА, проф. Унив.
у Прагу, Р. НАХТИГАЛА, проф. Унив. у Љубљани, СТ. ИВШИЋА, проф.
Унив. у Загребу, СТ. М. КУЉБАКИНА, проф. Унив. у Београду, ФР. ИЛЕШИЋА,
проф. Унив. у Загребу, ФР. РАМОВША, проф. Унив. у Љубљани и Х. БАРИЋА,
проф. Унив. у Београду.

КЊИГА V.

БЕОГРАД 1925—1926.

Aorist imperfektivnih glagola u srpsko-hrvatskom jeziku.¹

1. Poznato je, da se aorist tvori pravilno od perfektivnih glagola, kao i imperfekat od imperfektivnih. Ali u narodnim pjesmama, a osobito u Vukovu i Daničićevu prijevodu Sv. pisma, pa i u drugim djelima njihovima dolazi aorist i od imperfektivnih glagola; n. pr. Zbor *zboriše* Boži apostoli. N. pj. II. str. 4.² — I iziđavši (sc. Petar) na polje *plaka* gorko. Mat. 26, 75. (ἐκλαυσεν, c(rkveno)sl(avenski) *plakasja*). Pita se, što takovi aoristi znače, i kako je do njih došlo.

Što se prvoga pitanja tiče, budući da je glagol imperfektivan, lako se dolazi na misao, da takovi aoristi znače isto, što bi značili imperfekti, dakle *zboriše* = ,zborahu', *plaka* = ,plakaše' (isp. Maretića Gram. i stil. § 584, b.). Ali kad bi tako bilo, ne bi se razumjelo, zašto se mjesto aorista ne upotrebljava radije imperfekat. Aorist mora dakle imati neko osobito značenje. A to značenje držim da dolazi od značenja, što ga ima aorist onda, kad mu je glagol perfektivan. Onda aorist znači, da se radnja perfektivnoga glagola u prošlosti izvršila. Pa to značenje valja da ima aorist i onda, kad mu je glagol imperfektivan, samo dakako s tom razlikom, da znači, da se radnja imperfektivnoga glagola u prošlosti izvršila. A to kod imperfektivne radnje znači, da se ne samo vršila, nego i svršila, dakle da je prošla čitava, od početka do svršetka.³ Po tom će *zboriše* u navedenom primjeru značiti toliko koliko ,zborahu i svršiše zborenje' ili ,zborahu, dok ne svršiše zborenje', a *plaka* u navedenom primjeru

¹ Ovaj članak bio sam namijenio za Daničićev Zbornik, ali sam s njim zakasnio, pa ga i ovdje posvećujem uspomeni Danićevoj.

² Citati znače: N. pj. i N. prip. — Vukovo bečko izdanje Srpskih nar. pjesama i pripovijedaka (II. 1875., III. 1846., IV. 1862., prip. 1870.); Mat. itd. — Jevanđelje po Mateju itd., Dj. — Djela apostolska — — iz Vukova prijevoda Novoga zavjeta, Beč 1847.; 1. Mojs. — 1. knj. Mojsijeva, Sud. — Knjiga o sudijama, Rut. — Knj. o Rutu, 1. 2. Sam. — 1. 2. knj. Samuilova, Jest. — Knj. o Jestiri — — iz Daničićeva prijevoda Staroga zavjeta (Pešta 1868.); Majk. — Daničićev prijevod Majkovljeve istorije srpskoga naroda (2. izd. Biograd 1876.); Prip. — Daničićev prijevod Pripovijedaka iz Staroga i Novog zavjeta (5. izd. Biograd 1865.).

³ Da bi se lakše razumjelo, što označujem glagolima *vršiti*, *izvršiti* (njem. ,ausführen'), *svršiti* (njem. ,vollenden'), spomenut ću, da se imperfektivna radnja u pojedinom slučaju vrši, a perfektivna izvrši; ali se može izvršiti i imperfek-

toliko koliko ,plakaše i svrši plakanje' ili ,plakaše, dok ne svrši plakanje'. Takovo značenje izlazi najbolje na vidjelo u podložnoj rečenici s *pošto*, jer se radnja njezina ima izvršiti prije radnje glavne rečenice, n. pr. A Ana usta, *pošto jedoše i piše* u Silomu 1. Sam. 1, 9. (*μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτοῦς*, postquam comedisset et postquam bibisset). — Pošto mu od dana na dan *govoriše*, a on ne posluša, javiše Amanu. Jest. 3, 4. (*ἐλάλουν καὶ οὐχ ὑπήκουεν*, quum dixissent ei quotidie et non auscultasset eis).

A na drugo od rečena dva pitanja, kako je naime do toga došlo, da se u aoristu upotrebljava imperfektivan glagol, naći ćemo odgovor, ako uzmemo na um, kakvi imperfektivni glagoli dolaze u aoristu. To su ponajviše prosti glagoli (koji nijesu složeni s prijedlogom), pored kojih nema perfektivnih, koji bi im posve odgovarali (n. pr. *biti* ,percutere', *činiti*, *govoriti*, *jesti*, *moliti*, *piti*, *plakati*, *služiti*, *vladati* itd., isp. § 4. i 5.), jer n. pr. složeni perfektivni glagoli: *zavladati*, *nadvladati*, *prevladati*, *svladati* ne odgovaraju posve prostomu imperfektivnomu *vladati*, nego svaki svomu jednako složenomu imperfektivnomu: *zavlađivati*, *nadvlađivati*, *prevlađivati*, *svlađivati*. Otuda zaključujem, da se imperfektivni glagol meće u aorist, jer nema perfektivnoga, koji bi mu posve odgovarao. Kad bi bili perfektivni glagoli, koji bi imperfektivnima *zboriti*, *plakati* posve odgovarali, jamačno bi na navedenim mjestima (uzevši primjere kao tipične) oni bili metnuti u aorist (ipak isp. § 3.). Aorist imperfektivnih glagola stvorila je dakle nevolja, što nema perfektivnih, koji bi imperfektivnima posve odgovarali, pa se mjesto njih sami imperfektivni meću u aorist, koji im prema slučaju, kad je glagol perfektivan, mijenja značenje toliko, da znače izvršenje t. j. ne samo vršenje, nego i svršetak imperfektivne radnje.

2. Da je doista tako, uvjerit ćemo se, ako ogledamo druge slučajeve, u kojima takovi isti imperfektivni glagoli dolaze u obliku, u kojem pravilno dolaze perfektivni.

a) Tako dolaze imperfektivni glagoli i u participu pret. akt. l., koji se također normalno tvori samo od perfektivnih; n. pr. I *postivši* se dana četrdeset i noći četrdeset, na pošljjetku ogladnje.

tivna radnja, a razlika je ta, da se perfektivna radnja izvrši tim, da se imperfektivna svrši, a imperfektivna tim, da se i vrši i svrši. — Beličev prigovor Leskienovoj definiciji perfektivnih glagola (Južnoslov. Filolog IV. str. 1.), rekao bih, da nije posve opravdan, jer *zapjevati*, *propjevati* znače doista ,otpočeti pjevati', a *zarudjeti* ,otpočeti rudjeti', ali i svršiti ono, što znače glagoli: *zapijevati* *propijevati*, *zarudjivati*, a samo glagoli jednako složeni imali bi se kod toga posla isporođivati.

Mat. 4, 2. (*νηστεύσας*, csl. *postivsja*). — Tada pusti im Varavu, a Isusa *šibavši* predade da se razapne. Mat. 27, 26. (*φλαγελλώσας*, csl. *bivn*). — Tako oni posvjedočivši i *govorivši* riječ Gospodnju vratiše se u Jerusolim. Dj. 8, 25. (*διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες*, csl. *zasvidětelstvovavše i glagolavše*). — I rekoše jedan drugomu: ko to učini? I *traživši i raspitivavši* rekoše: Gedeon sin Joasov učini to. Sud. 6, 29. (*καὶ ἐπεζητήσαν καὶ ἠρευνήσαν καὶ ἔγνωσαν*, quum inquisivissent et percunctati essent). — Ali Samson *spavav* do po noći usta u po noći. Sud. 16, 3. (*καὶ ἐκοιμήθη ἕως μεσονυκτίου*, quum cubuisset usque ad medium noctis). — A Voz *jedavši i pivši i proveselivši* se otide te leže kod stoga. Rut. 3, 7. (*καὶ ἔφαγε Β. καὶ ἔπινε καὶ ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ*, quum comedisset et bibisset et hilaris animo ivisset cubitum). — *Vladavši* (Nemanja) 37 godina ostavi vladu starijemu sinu svojemu Stefanu, vjenčavši ga i nazvavši velikim županom. Majk. 15/16. — Vuk Branković prevarivši se u svome nadanju i uzalud *se pogađavši* s Turcima, naumi oteti se od njih. Majk. 105. Isp. Maretića Gram. i stil. str. 228/9.

Ako je glagol perfektivan, taj particip znači, da se radnja glagolska ima izvršiti prije radnje glavnoga glagola. Pa to značenje daje particip i imperfektivnomu glagolu. Po tom u navedenom primjeru iz Mat. 4, 2. *postivši se* znači, da je Isus ogladnio, pošto je poštenje izvršio t. j. ne samo vršio, nego i svršio, za razliku od participa prezenta *posteci se*, koji bi značio, da je I. ogladnio, dok se postio. Tu dakle nema sumnje, da particip imperfektivnoga glagola znači izvršenje t. j. ne samo vršenje, nego i svršetak radnje glagolske. Tako i u drugim navedenim primjerima.

b) To potvrđuje i (doduše rijetka) poraba imperfektivnih glagola mjesto perfektivnih u eventualnom prezentu; n. pr. Ja te ne mogu odriješiti od grijeha prvo nego *pitam* vladike. N. prip. 297. — Ali da ne dozna za te čovjek dokle ne *jede* i ne napije se Rut. 3, 3. (*ἕως τοῦ συντελέσαι αὐτὸν τοῦ φαγεῖν καὶ πίνειν*, donec absolverit comedere et bibere). I tu se radnja imperfektivnih glagola *pitati i jesti* ima izvršiti t. j. vršiti i svršiti prije, negoli bude ono, što se izriče u glavnoj rečenici. Ali često imperfektivni glagol u eventualnom prezentu nema takoga značenja, nego znači samo vršenje svoje radnje, za koju se ne misli, da bi se imala izvršiti prije radnje glavnoga glagola; n. pr. Kad iziđeš pred Usuda, ništa ne govori, nego štogod on *radi* ono radi i ti, dokle te on sam ne zapita. N. prip. 75.

Zanimljivo je, da se često imperfektivan glagol za to, da može dolaziti u eventualnom prezentu, sposobnim učini tim, da se ad hoc

složi s prijedlogom *uz*, koji glagol čini samo perfektivnim ne mijenjajući mu materijalnoga značenja; n. pr. Blago vama, ako vas *uzasramote* i *usprogone*. Mat. 5, 11. (*ὅταν οὐκ ἐκείνησιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν*, csl. egda *ponosjats* vamъ i *izdenuts*). — Ako ne *uzovjerujete* da sam ja, pomriječete u grijesima svojim. Jov. 8, 24. (*ἐὰν μὴ πιστεύσητε*, csl. *ašte* ne *imate* vѣry). — Blagosloviću one koji tebe *uzblagosiljaju*, i prokleću one koji tebe *usproklinju*. 1. Mojs. 12, 3. (*ἐβλόγησάω τοὺς ἐβλογοῦντάς σε καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσσομαι*, benedicam iis, qui benedicent tibi, et qui maledixerit tibi, eum exsecrabor). — Ako se *uzbojite* Gospoda, i njemu *uzaslužite*, i *uzaslušate* glas njegov i ne *usprotivite* se zapovijesti Gospodnjoj, tada ćete i vi i car vaš ići za Gospodom Bogom svojim. 1. Sam. 12, 14. (*ἐὰν φοβηθῇτε καὶ δουλεύσητε καὶ ἀκούσητε καὶ μὴ ἐρίσῃτε*, si timentes Jehovam colueritis eum et auscultaveritis voci eius neque rabellaveritis praestituto Jehovae). — Ko *uzgostori* na te, dovedi ga k meni, i ne će te se više dotaći. 2. Sam. 14, 10. (*τίς ὁ λαλῶν πρὸς σέ*, eum, qui loquitur contra te). Isp. Maretića Gram. i stil. str. 596.

c) Kadšto se imperfektivni glagoli nahode i u historičkom prezentu, gdje su opet samo perfektivni na mjestu (nešto je drugo prezenat imperfektivnih glagola u narodnim pjesmama); n. pr. Onda najmlađi zakolje svoga (konja), od kože njegove okroji oputu, jedan kraj od nje *veže* za strijelu, pak je pusti iz luka u čardak. N. prip. 8. — Kad tako nijesu mogli iskaliti srce na meni, oni me *tuže* starješinama. Vuk Dan. 1827, 141. — Kad mu po tom Kara-Đorđije *piše*, da Turke pošalje u Biograd, odgovori mu, da ih je poslao u Vidin. Vuk Prav.-sov. 15. Isp. Maretića Gram. i stil. str. 476—7. — „Oni me *tuže*“ ne može značiti samo to, da su vršili radnju glagola *tužiti*, nego da su je i svršili. A tako i drugdje.

d) Ovamo ide i to, da se imperfektivni glagoli kadšto upotrebljavaju u participu pret. akt. II. za tvorbu pluskvamperfekta, za što pravilno služe opet samo perfektivni; n. pr. Dvanaest godina *bjehu služili* Hodologomoru, pa trinaeste godine odmetnuše se. 1. Mojs. 14, 4. (*ἐδούλευσαν*, servierant). — I pojedavši oporavi se, jer tri dana i tri noći ne *bješe* ništa *jeo* niti vode *pio*. 1. Sam. 30, 12. (*ὃς βεβρώκει ἕρπον καὶ οὐ πεπόκει ὕδωρ*, non enim comederat cibum neque biberat aquam). U narodnim pjesmama dosta često dolaze tako verba dicendi; n. pr. Poznade ga care od Prizrena, pa je njemu *bio besedio*. N. pj. II, 54. Isp. Maretića Gram. i stil. str. 616—7. Pluskvamperfekat je preterit perfekta. A perfekat znači, da je radnja glagolska sada gotova; sada gotova pak može biti samo onda, ako se u prošlosti

izvršila. Po tom se može za tvorbu perfekta (u participu pret. akt. II.) upotrijebiti samo glagol, koji znači izvršenje svoje radnje, dakle samo perfektivan glagol ili imperfektivan u takom značenju, u kojem znači izvršenje t. j. vršenje i svršetak imperfektivne radnje. Perfekat imperfektivnoga glagola bez takoga značenja dobiva značenje imperfekta te ga u običnom govoru i zamjenjuje. A za porabu imperfektivnih glagola s rečenim značenjem u perfektu ima dosta primjera; n. pr. Oj dorate grive pozlaćene! Jeli ti se gospodar *ženio*? N. pj. I, 299. — Ispeče ga pa *objedovao*. N. pj. II, 20. — On skoči od zemlje na noge, i tetivo hitro *nalazila*. ib. 33. — On iznese nože među trgovce, trgovci mu *cijenili* nože. ib. 97. — Car je lepo čedo privatio u skut desni kolaste azdije, triput ga je licem *celivao*. ib. 156. — Tu se bane s carem sastanuo i za lako zdravlje upitao i sretna mu puta *čestitao*. ib. 170. — Ja sam svjetla cara pričestio, pričestio i ispovjedio, al' ga *nisam pitao* za carstvo. ib. 191. — *Večeralo* kiridžije mlade, *večeralo*, pak su ožednile. ib. 325. — U narodnim pjesmama dolaze verba dicendi često i u perfektu; n. pr. Daleko i majka ugledala, pa je *besedila*. N. pj. II, 21. Isp. Maretića Gram. i stil. str. 478—9. Po tom je razumljivo, da se i preterit perfekta t. j. pluskvamperfekat, koji kao takav znači ono za prošlost, što perfekat znači za sadašnjost, dakle da je radnja glagolska bila gotova u prošlosti, može naći s imperfektivnim glagolom u participu, ali onda mora taj glagol imati rečeno osobito značenje.

Uzگرد spominjem, da kao što perfekat imperfektivnih glagola može imati različno značenje: značenje imperfekta ili perfekta prema tomu, je li imperfektivni glagol u participu pret. akt. II. uzet u običnom značenju imperfektivnih glagola, ili u onom, po kojem znači ne samo vršenje, nego i svršetak radnje glagolske, tako ga može imati i kompozicija n. pr. ako *budem služio*, koja može značiti, da se radnja imperfektivnoga glagola *služiti* vrši u isto doba s radnjom glavnoga glagola ili da joj izvršenje t. j. vršenje i svršetak pada prije radnje glavnoga glagola. U prvom slučaju ta kompozicija odgovara latinskomu futuru, u drugom latinskomu futuru eksaktnomu (u 1. slučaju: *ako bude služio* = „si serviet“, u 2. = „si servierit“), a s perfektivnim glagolom ista kompozicija ima samo ovo drugo značenje (n. pr. *ako bude došao* = „si venerit“). Ali je primjere s imperfektivnim glagolom u participu teško razlikovati jedne od drugih. Među onakove, u kojima imperfektivni glagol znači ne samo vršenje, nego i svršetak svoje radnje, uvrstio bih ovaj: Kad se svršuje sedma godina, otpuštajte svaki brata svojega Jevrejina koji ti se *bude* prodao i *služio* ti šest godina,

otпусти ga slobodna od sebe. Jerem. 34, 14 (ὅς προθήσεται σοι καὶ ἐπαταί σοι ἕξ ἔτη, qui se vendiderit tibi, postquam serviverit tibi sex annis); a među onakove, u kojima imperfektivni glagol znači samo vršenje radnje, ovaj: Što se god g. Svetić *bude* više *vrcao i koprcao* protiv onoga moga suda, on će se sve više zapletati, kao pile u kućine. Vuk, Odg. na utuk 32. Isp. Maretića Gram. i stil. str. 614—5., Ivekovića-Broza Rj. I. str. 58b.

Napokon dodajem, da se u grčkom tekstu na mjestima, gdje se u srpsko-hrvatskom prijevodu upotrebljava imperfektivan glagol mjesto perfektivnoga, obično nalazi oblik aorista (dakle oblik perfektivnoga glagola), a u latinskom oblik, koji pokazuje, da se hoće da izreče perfektivna radnja, kao što je kod primjerâ, za koje ima grčki i latinski tekst, i naznačeno (za aorist imperfektivnih glagola v. primjere navedene u § 5.). Latinski citati iz Staroga zavjeta uzeti su iz prijevoda Tremellijeva i Junijeva, po kojem je Daničić i prevodio (Sacra Biblia. Tiguri 1769.; isp. Vrhovca, Karakter i rad Đ. Daničića. Novi Sad 1923. str. 156. i d.). Grčki tekst Septuaginte dodavan je stoga, što se razlika između impf. i perf. radnje bolje razbira u grčkom nego u latinskom jeziku, pa i Daničićev prijevod, gdje se u tome ne slaže s lat. tekstom, često se slaže s grčkim. Primjerima iz Novoga zavjeta dodavan je uz grčki i crkvenoslavenski tekst po izdanju Britanskoga biblijskoga društva, da bi se vidjelo, koliko se Vuk ugledao na taj tekst.

3. Iz svega, što je rečeno, vidi se, da je opravdano izrečeno mišljenje, da neki imperfektivni glagoli u oblicima, u kojima se pravilno upotrebljavaju perfektivni, mogu značiti ne samo vršenje, nego i svršetak imperfektivne radnje glagolske. To su ponajviše prosti glagoli, koji nemaju perfektivnih drugova, koji bi im posve odgovarali, pa ih zamjenjuju sami imperfektivni. Ali tim oni ne postaju perfektivni, nego ostaju imperfektivni, samo dobivaju takovo značenje, da se mogu upotrebljavati u rečenim oblicima. Razlika od perfektivnih ostaje uza sve to znatna. Dok perfektivni znače izvršenje perfektivne t. j. svršetak imperfektivne radnje, znače oni imperfektivni izvršenje imperfektivne t. j. vršenje i svršetak imperfektivne radnje. Takove imperfektivne glagole mogli bismo nazvati imperfektivno-perfektivnima. Za neke od njih, koji češće dolaze u takom značenju ili su pače sposobni da služe i kao imperfektivni i kao perfektivni, tako da se može reći, da se kod njih više ne razbira, jesu li imperfektivni ili perfektivni, zabilježio je već Vuk u Rječniku, da su i imperfektivni i perfektivni; n. pr. *cjelivati, imenovati, krstiti, prstenovati*,

ručati, silovati, večerati, vjerovati; čuti, vidjeti, kazati (isp. Maretića Gram. i stil. str. 476—7.). Ali imperfektivno-perfektivno značenje imperfektivni glagoli nemaju sami sobom, nego tek u oblicima, u kojima se pravilno upotrebljavaju samo perfektivni; tako u aoristu, u participu pret. akt. I., u hist. prezentu itd. Samo u tima im se oblicima to značenje može upravo i poznati. Stoga ne sumnjam, da im istom ti oblici, koji traže, da glagol, koji u njima stoji, znači svršetak imperfektivne radnje, to značenje i pribavljaju. Karakteristično je napose za aoriste i to, da se ponajviše nahode u društvu drugih aorista od perfektivnih glagola, što će pokazati primjeri, koji će se navesti u § 5. Ali kad se vidjelo, da se u oblicima, u kojima se pravilno upotrebljavaju perfektivni glagoli, mogu upotrebljavati i imperfektivni promijenivši im donekle značenje, stali su se u tima oblicima tako upotrebljavati i onakovi imperfektivni glagoli, pored kojih stoje perfektivni, koji im posve odgovaraju. Tako se n. pr. u aoristu upotrebljava imperfektivni glagol *javljati* (n. pr. Dj. 1, 3., 3, 24., Majk. 5.) uza sve to, što pored njega ima perfektivni *javiti*, koji mu posve odgovara, ali je značenje aorista *javljaše* drugo negoli aorista *javiše*, jer prvi znači i vršenje i svršetak, a drugi samo svršetak imperfektivne radnje glagolske; najradije se tako upotrebljavaju glagoli s iterativnim značenjem; isp. još: *opustošava* Majk. 108., *plaćaše* Sud. 1, 35., *pokazivaše* Majk. 37., *pokoravaše se* Majk. 8., *pokrivaše* N. pj. II, 540., *pomaga* Majk. 105., *predavaše* Dj. 16, 4., *proljevaše* 1. Sam. 7, 6., *sastajашe se* Dj. 11, 26., *satiraše* Sud. 10, 8., *sjecaše se* Sud. 8, 34., *upotrebljavaše* Majk. 24., *uzimaše* 1. Mojs. 6, 2., *zavijaše* N. pj. II, 540., III, 34. (isp. § 5.); isp. i u participu pret. akt. I. *raspitivavši se* Sud. 6, 29., *pogađavši se* Majk. 105. (isp. § 2., a).

Ako se Vukov prijevod Novoga zavjeta isporedi s crkvenoslavenskim tekstom, vidi se, da se u porabi imperfektivnih glagola mjesto perfektivnih uopće, a napose u aoristu, često slažu (o čemu se čitalac lako može uvjeriti, jer je u ovom članku uza svaki primjer iz Vukova prijevoda Novoga zavjeta dodan crkvenoslavenski oblik glagolski; za aorist isp. poglavito § 5.). Ali bi krivo mislio, tko bi upotrebljavanje njihovo izvodio samo otuda, što se Vuk ugledao na crkvenoslavenski tekst, jer se, naročito u aoristu, tako upotrebljavaju i u narodnim pjesmama (isp. § 5.). U ostalom crkvenoslavenski tekst osniva se na starom crkvenoslavenskom (staroslovenskom), pa je kategorija imperfektivno-perfektivnih glagola morala postojati već u vrijeme, kad je staroslovenski prijevod Novoga zavjeta postao.

4. Najčešće dolaze u aoristu ovi imperfektivno-perfektivni glagoli, koje spominjem takovim redom, da oni, za koje imam u svojoj zbirci više primjera, stoje prije onih, za koje ih imam manje (najmanje 3): *plakati*; *govoriti*, *jesti*; *biti* (,percutere'); -*laziti*, *moći*, *piti*, *služiti*; *činiti*, *vjerovati*; *ići*; *darivati*, *hoćjeti*, *moliti*, *stajati*; *držati*, *postiti*; *carovati*; *imati*, *javljati*, *sjediti*, *slušati*.

Spomenuti valja još i to, da se ovi i drugi imperfektivni glagoli, koji dolaze u aoristu rjeđe od ovih (isp. § 5.), ne upotrebljavaju u svima licima aorista jednako često, nego u jednima češće, u drugima rjeđe. Najčešće dolaze u 3. l. pl. (dvije trećine svih primjera moje zbirke), onda u 3. l. sing., pa u 1. l. pl., pa u 1. l. sing., pa u 2. l. pl., a najrjeđe u 2. l. sing. (samo N. pj. II, 199. Ti ostade u stolu njenome i potrpa na gomile blago, a ne *gradi* nigđe zadužbine; N. pj. II, 531. Ti mi *prosi* milu šćercu moju, ti je prosi, a ja ti je dadoh; i N. pj. III, 430. Što odvrže tebe u hajduke? Što li *ljubi* Turkinje đevojke?) To se, čini se, slaže s tim, koja se lica aorista uopće (i od perfektivnih glagola) nalaze češće, koja li rjeđe.

5. Sada evo primjerâ za aorist imperfektivnih glagola, naročito onih, koji u sakupljenoj građi dolaze po više puta, i to alfabetskim redom glagolâ:

biti (*bijem*): Sluga je tvoj pasao ovce oca svojega; pa kad dođe lav ili medvjed i odnese ovcu iz stada, ja potrčah za njim, i udarih ga, i oteh mu iz čeljusti; i kad bi skočio na me, uhvatih ga za grlo, te ga *bih* i ubih. 1. Sam. 17, 34—35. (*καὶ ἐπάταξα καὶ ἐθανάτωσα αὐτόν*, percutiens morte afficiebam eum). — On se podiže i *bi* Filisteje dokle mu se ruka ne umori i ukoči se pri maču. 2. Sam. 23, 10. (*ἐπάταξεν*, percussit). — Pa se *biše* i sekoše s Turci: sedam paša *biše* i ubiše. N. pj. II, 297. — A Izrailjci izidoše iz Mispe, i potjeraše Filisteje, i *biše* ih do pod Vet-Har. 1. Sam. 7, 11. (*ἐπάταξαν*, percusserunt). — Isp. još: *bi* 1. Sam. 30, 17.; *biše* N. pj. II, 365., Mat. 27, 30., Dj. 18, 17., Sud. 5, 19., 1. Sam. 11, 11., 2. Sam. 18, 15., 21, 15.

carovati: On *carova* šesnaest godina. N. pj. II, 188. — Što bijahu Nemanjići stari, *carovaše*, pa i preminuše. N. pj. II, 199. i 1. Mojs. 36, 11.

čjelivati: I odmah pristupivši k Isusu reče: Dobro jutro, ravi! i *čjeliva* ga. Mat. 26, 49. (*κατεφίλησεν*, csl. *oblobyza*); isp. još 1. Mojs. 48, 10.

činiti: Hajde da uhvatimo vjeru s tobom: da nam ne činiš zla, kao što se mi tebe ne dotakosmo i kao što mi tebi samo dobro *činiš*. 1. Mojs. 26, 29. (*ἐρησάμεθά σοι καλῶς*, te dumtaxat bono affecimus). — Kako *činiše* od onoga dana kad ih izvedoh iz Misira do danas, i ostaviše me i služiše drugim bogovima, po svijem tijem

djelima čine i tebi. 1. Sam. 8, 8. (κατὰ πάντα τὰ ποιήματα, ἢ ἐποίησαν, secundum omnia illa facta, quae fecerunt). — Isp. još: činiše Dj. 2, 43., Sud. 2, 17. (v. kod *služati*), 6, 1., 10, 6., 13, 1., Majk. 29.

čuditi se: A ljudi videći čudiše se i hvališe Boga, koji je dao vlast takovu ljudima. Mat. 9, 8. (ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν, csl. čudišasja i proslaviša. — Isp. još Mat. 8, 27.

darivati: Ja potroših tri tovara blaga, dok *darivah* svasti i punice. N. pj. II, 472. (*dariva* ib. 470.). — Oko Dušana stekoše se ljudi koji služiše iz različitih srpskih zemalja i redova, i on ih *dariva* dostojanstvima i dužnostima. Majk. 51. — Pa stadoše sluga i sluškinje na kapiju svate darivati —; *darivaše*, polju ispratiše. N. pj. II, 552.; isp. još Mat. 2, 11.

dijeliti: Kad *dijelih* megdan sa Turčinom, onda mene ljuba obranila. N. pj. II, 287. — I Gospodske dare *dijeliše*, što je njima Gospod poklonio. N. pj. II, 4., isp. i 5.

držati: Tako *drža* tri mjeseca dana. N. pj. II, 389. — Uzeše knjige carostavne, te čatiše velike molitve i *držaše* velika bdenija za tri dana i tri noći tavn. N. pj. II, 95., isp. i 326. — To je bio težak posao, jer svi koji se idola *držaše*, skočiše nanj da ga ubiju. Prip. 60.; isp. još Majk. 10.

dvoriti: Mi *dvorismo* cara od malena, od malena pake do golema, ne mogosmo dobra izdvoriti. N. pj. II, 158. — Al' se šure tebe nasmijaše, u jegleni ružno govoriše? Al' šurnjaje tebe ne *dvoriše*? N. pj. II, 267.

gaziti: I izašavši u polje braše vinograde svoje i *gaziše* grožđe, i veseliše se; i uđoše u kuću boga svojega, i jedoše i piše i psovaše Avimeleha. Sud. 9, 27. (ἐτρόγησαν καὶ ἐπάτησαν καὶ ἐποίησαν Ἐλιονίμ — καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ κατηράσαντο τὸν Ἀ., adeo ut vindemiarent vineas suas et calcarent uvas facerentque laudativa carmina; deinde — comederent ac biberent, ac maledicerent A.); isp. još Sud. 10, 8.

goniti: Tako opkoliše sinove Venijaminove, *goniše* ih, tlačiše ih od Menuje do Gavaje k istoku. Sud. 20, 43. (ἐδίωξαν, persequendum curaverunt quemque, proculcaverunt quemque); isp. još Dj. 22, 4.

govoriti: Sve ovo u pričama *govori* Isus ljudima, i bez priče ništa ne govoraše im. Mat. 13, 34. (ἐλάλησε — ἐλάλει, csl. *glagola* — *glagolaše*). — Onda iziđe gore, i prelomivši hljeb okusi, i dovoljno *govori* do same zore, i tako otide. Dj. 20, 11. (ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας, csl. dovoljnože *besědouan*). — Tada se utiša duh njihov prema njemu kad tako *govori*. Sud. 8, 3. (ἐν τῷ λαλῆσαι, quum elocutus esset verbum

hoc). — A u dan subotni iziđosmo iz grada k vodi gdje bješe bogomolja; i sjedavši *govorismo* k ženama koje se bijahu sabrale. Dj. 16, 13. (*ἐλαλούμεν*, csl. *glagolahomъ*). — Kako je otac vaš stari, za koga mi *govoriste*? 1. Mojs. 43, 27., isp. i 29. (*ὃν εἶπατε*, quem dicebatis). — I pošto mu od dana na dan *govoriše* a on ne poslušā, javiše Amanu. Jest. 3, 4. (*καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐλάλουν καὶ οὐκ ἐπήκουεν*, quum dixissent, ei quotidie et non auscultasset eis). — Isp. još: *govori* Dj. 1, 3. (v. kod *javlja*ti), 3, 21., 1. Mojs. 35, 14., Sud. 14, 7., 2. Sam. 21, 2., Jest. 8, 3.; *govoriše* N. pj. II, 267. (v. kod *dvoriti*) i 431., Majk. 26/27.

hotjeti: Koliko puta *htjeh* da skupim čeda tvoja, kao što kokoš skuplja piliće svoje pod krila, i ne *htjeste*. Mat. 23, 37. (*ἠθέλησα — καὶ οὐκ ἠθελήσατε*, csl. *voshotěhъ — i ne voshotěste*). — Pa na stranu odvratio glavu, ne *šće* više ni gledati ljubū. N. pj. II, 122. — Sablj' ostavi, buzdovan ne *kte*de ib. 436. — Koliko su silni od silnijeh, to ne *kćeše* konje odjahati, no u crkvu konje nagoniše. N. pj. II, 191.; isp. još 1. Mojs. 6, 2.

ići: I kad je izlazio iz Jerihona, za njim *ide* narod mnogi. Mat. 20, 29. (*ἰκολοῦθυσεν*, csl. *ide*). — Drugu sveci vrgoše priliku: od Đurđeva do Dmitrova dana sve barjaci krvavi *idoše* viš' Srbije po nebu vedrome. N. pj. IV, 131.; isp. još Mat. 12, 15., 14, 13., Sud. 2, 17. (v. kod *sluša*ti), 1. Sam. 23, 13., 2. Sam. 2, 32.

igrati: A kad bijaše dan rođenja Irodova, *igra* kći Irodijadina pred njime i ugodi Irodu. Mat. 14, 6. (*ὠρχήσατο*, csl. *pljasa*). — Svirasmo vam, i ne *igraste*; žalismo vam se, i ne *jaukaste*. Mat. 11, 17. (*ἠδύλασμεν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκούρασθε*, csl. *piskahomъ i ne pljasaste, plakahomъ i ne rydaste*) — *igraše* N. pj. II, 58.

imati: U tome udare Mlečići na Zadar i Mirko se svadi s Andrijom, te Ugarska ne *ima* kad misliti o Vukanu. Majk. 20. — Be aferim, Nemanjiću Savo! Kad *imaste* sedam kula blaga, te *znadoste* upraviti blagom. N. pj. II, 104. — Ni legoše ni sankā *imaše*. N. pj. II, 326.

*javlja*ti: Pred kojima (apostolima) i po stradanju svome (Isus) pokaza sebe živa mnogijem istinitijem znacima, i *javlja* im se četrdeset dana, i govori o carstvu Božijemu. Dj. 1, 3. (*ὁπτανόμενος καὶ λέγων*, csl. *javljasja i glagolja*). — I za to ta novina . . . nemaše potrebne potpore pa se porodični računi još dugò *javljaše* u rodu Nemanjinu. Majk. 5.; isp. još Dj. 3, 24.

jesti: Evo dvadeset godina bijah kod tebe: ovce tvoje i koze tvoje ne jaloviše se, a ovnova iz stada tvojega ne *jedoh*. 1. Mojs. 31, 38. (*οὐκ ἡτεκνώθησαν — οὐ κατέφαγον*, non abortiverunt — non comedi). — I dade mu, te *jede*; pa mu donese i vina, te pi. 1. Mojs. 27, 25.

(καὶ ἔφαγε — καὶ ἔπιε, et admovente eo cibum comedit, vinumque afferente, bibit). — Ovoga Bog vaskrse treći dan, i dade mu da se pokaže, ne svemu narodu nego nama svjedocima naprijed izbranima od Boga, koji s njim *jedosmo* i pismo po vaskrseniju njegovom iz mrtvih. Dj. 10, 40—41. (ὁλτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν. csl. iže sъ nimъ *jadohomъ* i *pihomъ*). — I *jedoše* svi, i naitiše se, i nakupiše komada što preteče dvanaest kotarica punijeh. Mat. 14, 20. (ἔφαγον, csl. *jadoša*). — A Ana usta, po što *jedoše* i piše u Silomu. 1. Sam. 1, 9. (μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτοῦς, postquam comedisset ille et postquam bibisset). — Isp. još: *jede* 1. Sam. 1, 18., 20, 34., 2. Sam. 12, 20., ne *jede* niti pi Dj. 9, 9.; *jedoše* Dj. 27, 36., 1. Mojs. 31, 54.; *jedoše* i piše 1. Mojs. 26, 30., Sud. 9, 27., Sud. 19, 21.; *jedoše* i napiše se Sud. 19, 6.

-*laziti*: I evo sad znam da više ne ćete vidjeti mojega lica, vi svi po kojima *prolazih* propovijedajući carstvo Božije. Dj. 20, 25. διελθὼν, csl. *proidohъ*). — I bijaše s njima, i *ulazi* u Jerusalem i *izlazi*, i slobodno propovijedaše ime Gospoda Isusa. Dj. 9, 28. (εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος, csl. *vhodja* i *ishodja*). — A kad blizu dvora *dolaziše*, kod dvora je prebijela crkva. N. pj. II, 41. — Isp. još: *dolaziše* Mat. 26, 60., 1. Sam. 7, 13.; *izlaziše* Dj. 13, 30—31. (v. kod *pokazivati*); *prelaziše* N. pj. II, 617., IV., 53.; *ulaziše* N. pj. II, 607.

moći: Ja ne *mogo* od jada gledati, već pobego sadu vinogradu. N. pj. III, 170. — Sad dakle šta kušate Boga, i hoćete da metnete učenicima jaram na vrat, kojega ni ocevi naši ni mi *mogosmo* ponijeti? Dj. 15, 10. (ἰσχύσαμεν, csl. *vozmogohomъ*). — I od svega, oda šta se ne *mogoste* opravdati u zakonu Mojsijevu, opravdaće se u njemu svaki koji vjeruje. Dj. 13, 39. (ὅτι ἐδυνήθητε, csl. *ne vozmogoste*). — I razgnjevi se Gospod na Izrailja, i dade ih u ruke ljudima koji ih plijenjahu i prodade ih u ruke neprijateljima njihovijem u naokolo, i ne *mogoše* se više držati pred neprijateljima svojim. Sud. 2, 14. (ὅτι ἐδυνήθησαν, adeo ut non possent amplius consistere). — Isp. još: *mogoh* N. pj. II, 181.; *mogosmo* N. pj. II, 158. (v. kod *dvoriti*); *mogoste* Mat. 26, 40.; *mogoše* N. pj. II, 365., Mat. 17, 16., 1. Sam. 30, 4. (v. kod *plakati*) i 10.

moliti: *Molih se* za ovo dijete, i ispuni mi Gospod molbu moju, za što sam ga molila. 1. Sam. 1, 27. (προσηύξαμην, supplicabam). — Andronika opkolivši u Solunu natjera ga te ga *moli* za mir. Majk. 44. — *Moliše se* tri bijela dana i tri tavisne noći bez prestanka, *moliše se* i umoliše se. N. pj. II, 3.; isp. još: Mat 8, 34., Dj. 18, 20.

morati: I sabraše se oko njega ljudi mnogi, tako da *mora* ući u lađu i sjesti, a narod sav stajaše po brijegu. Mat. 13, 2. (ὥστε αὐτὸν

ἐμβάντα καθήσθαι, csl. jakože emu vъ korabľ vľžti i sěsti). — A kad bi na basamacima, *moraše* ga vojnici nositi sile radi naroda. Dj. 21, 35. (συνέβη βαστάζεσθαι, csl. *prilučisja* vzdviženu byti emu).

piti: *Piše* vino tri bijela dana, dok se rujna ponapiše vina. N. pj. II, 54. (isp. i 133.) — I uzimajući jelo ispred sebe slaše njima, i Venijaminu dopade pet puta više nego drugima. I *piše* i napiše se s njim. 1. Mojs. 43, 34. (ἐκίον καὶ ἐμεθύσθησαν, sic convivati sunt, et affatim biberunt cum eo). — Isp. i kod *jesti* (*pi*, *piše*, *pismo*) i *sjediti* (*pismo*).

pisati: I primiše svi Judejci da čine što su počeli i što im *pisa* Mardohej. Jest. 9, 23. (καθὼς ἔγραψεν, quod scripserat). — A kad on šćaše da pređe u Ahaju, poslaše braća naprijed i *pisaše* učenicima da ga prime. Dj. 18, 27. (ἔγραψαν, csl. *napisaša*).

plakati: I opomenu se Petar riječi Isusove što mu je rekao . . . I izišavši na polje *plaka* gorko Mat. 26, 75. (ἐκλαυσε, csl. *plakasja*). — I ridaše i *plakaše* i postiše do večera za Saulom i za Jonatanom sinom njegovijem. 2. Sam. 1, 12. (ἐκόψαντο καὶ ἐκλαυσαν καὶ ἐνήστευσαν, plangentes fleverunt ieunaveruntque). — I podiže David i narod koji bijaše s njim glas svoj, i *plakaše* dokle već ne mogoše plakati. 1. Sam. 30, 4. (ἐκλαυσαν ἕως οὗτου οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς ἰσχυρὸς ἔτι τοῦ κλατεῖν, fleverunt, usque dum non superesset ipsis vis flendi); isp. Tada sav narod podiže glas svoj, i *plaka* hu 1. Sam. 11, 4. (ἐκλαυσαν, flebant). — Isp. još: *plaka* 1. Mojs. 45, 14., 50, 1., Sud. 2, 4., 1. Sam. 6, 19., 28, 3., 2. Sam. 3, 32. i 34., 11, 26.; *plakaše* Sud. 20, 23. i 26. (v. kod *stajati*), 21, 2., 1. Sam. 25, 1., 13, 36.

pokazivati: A Bog vaskrse ga iz mrtvih. I *pokaziva* se mnogo dana onima što izlaziše s njim iz Galileje u Jerusalem. Dj. 13, 30—31. (ὥσθη τοῖς συναναβασιν, csl. *javljašesja* sovožšedšymъ). — Njemu pomogoše zetski vlasteli, koji budući starosjedioći u zemlji odakle izidoše Nemanjići, *pokazivaše* ne jedanput da imaju pravo miješati se u djela cijele Srbije i presuđivati ih. Majk. 37.

postiti: Od četvrtoga dana do ovoga časa ja *postih*, i u deveti sahat moljah se Bogu u svojoj kući; i gle, čovjek stade preda mnom u haljini sjajnoj. Dj. 10, 30. (ἡμην νηστεύων καὶ προσευχόμενος, csl. *běhъ postjasja* i *moljasja*). — I skupiše se u Mispu, i crpući vodu pro-ljevaše pred Gospodom, i *postiše* onaj dan. 1. Sam. 7, 6. (καὶ ὑδρεύονται ὕδωρ καὶ ἐξίχεαν καὶ ἐνήστευσαν, effuderunt ieunantesque dixerunt); isp. još Sud. 20, 26. (v. kod *stajati*), 2. Sam. 1, 12. (v. kod *plakati*).

raditi: A onaj što primi pet talanta otide te *radi* s njima, i dobi još pet talanta. Mat. 25, 16. (εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, csl. *děla* vъ nihъ). —

Ovi pošljednji jedan sahat *radiše*, i izjednači ih (ti) s nama koji smo se čitav dan mučili i gorjeli. Mat. 20, 12. (*ἐποίησαν*, csl. *sotvorīša*).

sjediti: I on *sjedi* ondje godinu i šest mjeseci učeći ih riječi Božijoj. Dj. 18, 11. (*ἐκάθισεν*, csl. *prebyste*). — Mi *sidesmo* i mi pismo vino, o svačemu besjedismo. N. pj. II, 232. — Kad dođoše dvoru devojačkom, tu *sjedīše* tri bijela dana, a četvrti danak ustadoše. N. pj. III, 545.

slušati: A to *sluša* dužde od Mletaka, dva sokola, dva duždeva sina, i *slušaše* stotina Latina. N. pj. II, 526. — Ali ni sudija svojih ne *slušaše*, nego činiše preljubu za drugim bogovima, i klanjaše im se; brzo zađoše s puta kojim idoše oci njihovi slušajući zapovijedi Gospodnje; oni ne činiše tako. Sud. 2, 17. (*καὶ γε τῶν κριτῶν οὐκ ἐπήκουσαν, ὅτι ἐξεπύρηνυσαν ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς· καὶ ἐξέκλιναν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐπορεύθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν· οὐκ ἐποίησαν οὕτω, αὐτὸν δὲ οὐκ ἐπιδέοντο, ἀλλὰ ἐκείνην τὴν ὁδὸν ἐπορεύοντο, καὶ οὐκ ἐπὶ τῇ ἐκείνῃ τῇ ὁδῷ ἐπορεύοντο, ἀλλὰ ἐπὶ τῇ ἐκείνῃ τῇ ὁδῷ ἐπορεύοντο*, at neque vindicibus suis auscultabant, sed scortabantur sequentes deos alienos, et incurvabant se honorem exhibentes illis; recedebant celeriter ab ea via, qua ambulabant maiores eorum, non sic faciebant).

služiti: I *služi* narod Gospodu svega vijeka Isusova i svega vijeka starješina koji živješe dugo iza Isusa. Sud. 2, 7. (*ἐδούλευσεν* — *δσον ἐμακροημέρευσαν*, coluerant — qui prolongarunt dies). — Sagriješismo ti što ostavismo Boga svojega i *služismo* Valima. Sud. 10, 10. (*ἐδουλεύσαμεν*, coluimus). — I sinovi Izrailjevi činiše što je zlo pred Gospodom, i *služiše* Valima. Sud. 2, 11. (*ἐποίησαν καὶ ἐλάτρευσαν*, fecerunt colueruntque); isp. 3, 7. — činjahu — i zaboraviše Gospoda i služahu Valima i lugovima (*ἐποίησαν — καὶ ἐλάτρευσαν*, quum facerent colerentque). — Isp. još: *služismo* 1. Sam. 12, 10.; *služiše* Sud. 2, 13., 3, 8., 10, 6., 1. Sam. 8, 8. (v. kod *činiti*), Majk. 51. (v. kod *darivati*).

stajati: *Staja* care letnji dan do podne, ne bi l' gdi ko čedu izišao, al' nikoga čuti ni videti. N. pj. II, 155. — Tada svi sinovi Izrailjevi i sav narod izidoše i dođoše k domu Boga silnoga, i plakaše i *stajaše* ondje pred Gospodom, i postiše onaj dan do večera, i prinesoše žrtve paljenice i žrtve zahvalne pred Gospodom. Sud. 20, 26. (*καὶ ἐκλυσαν καὶ ἐκάθισαν καὶ ἐνίστευσαν*, et flentes consederunt et ieunaverunt). — Isp. još: *staja* Sud. 11, 17., 1. Sam. 17, 16., Prip. 11.

tražiti: Kad ja *traži* brata Andrijaša, ja se desi u dvoru tvojemu. N. pj. II, 355. — I *tražiše* ga, ali se ne nađe. 1. Sam. 10, 21. (*καὶ ἐζήτει αὐτόν, καὶ οὐκ εὑρίσκειτο*, perquirentibus illis non inveniebatur).

trpjeti: Ti me baci na dno od tamnice, te robovah i tamnicu *trpljeh*. N. pj. II, 274. — Kadno bjesmo na Kosovu bojnomo, teški bojak mi s Turci *trpljesmo*, onda Turci mene ufatiše. ib. 327.

vjerovati: Tada Simon *vjerova*, i krstivši se osta kod Filipa. Dj. 8, 13. (ἐπιστεύσεν, *csl. věroua*). — Jer dođe k vama Jovan putem pravednijem, i ne *vjerovaste* mu; a carinici i kurve *vjerovaše* mu. Mat. 21, 32. (οὐκ ἐπιστεύσατε — ἐπιστεύσαν, *csl. ne věrovaste — věrouaša*). — Isp. još: *vjerova* Majk. 44.; *vjerovaše* N. pj. II, 212., Dj. 8, 12., 21, 20. i 25.

vojevati: S neba se *vojeva*, zvijezde s inješta svojih *vojevaše* na Sisaru. Sud. 5, 20. (παρετάξαντο — παρετάξαντο, e coelis pugnarunt — pugnauerunt); isp. još 1. Sam. 12, 9.

znati: Mi ne *znasmo* jedan za drugoga, nit' *znadosmo*, kud se dede Stanko. N. pj. IV, 180. — Sreća bješe, Turci ne *znadoše*. N. pj. IV, 60.; isp. još *znadoste* kod *imati*.

živjeti: Ja sa svom dobrom savjesti *življeh* pred Bogom do samoga ovog dana. Dj. 23, 1. (πιπολίτευμαι, *csl. žitelstvovah*); *živješe* Sud. 2, 7. (v. pod *služiti*).

Ostale glagole, za koje imam manje primjera, izbrojit ću alfabetskim redom u oblicima, u kojima dolaze: *besjedismo* N. pj. II, 232. (v. kod *sjediti*), *bijelješe se* N. pj. II, 634., *braše* Sud. 9, 27. (v. kod *gaziti*), *cijepaše* N. pj. III, 34., *čatiše* N. pj. II, 95. (v. kod *držati*), *čekaše* Dj. 28, 6., *diviše se* Mat. 21, 20. i 22, 22., *gotoviše* 1. Sam. 6, 15., *gradi* (2. l.) i *gradiše* N. pj. II, 199., *gubiše* Majk. 287., *hajdukova* N. pj. II, 75., *hodih* N. pj. III, 462., *hvališe* Mat. 9, 8. i 15, 31. (v. kod *čuditi se*), *iznosismo* N. pj. IV, 135., *jaloviše se* 1. Mojs. 31, 38. (v. kod *jesti*), *jaukaste* Mat. 11, 17. (v. kod *igrati*), *klanjaše se* Sud. 2, 12. i 17. (v. kod *slušati*), *klaše* 1. Sam. 14, 34., *kupiše* Sud. 1, 7., *laptase* Sud. 7, 6., *ljubih* i *ljubi* (2. l.) N. pj. III, 430., *loviše* N. pj. II, 183., *mjerih* N. pj. II, 14., *mučiše* Sud. 10, 12., *nagoniše* N. pj. II, 191. (v. kod *hotjeti*), *narica* 2. Sam. 1, 17., *nosiše se* N. pj. II, 40. i 284., *opadaše* N. pj. IV, 140., *oplakiva* Sud. 11, 38., *opustošava* Majk. 108., *otimaše se* N. pj. II, 528., *pakostiše* 1. Mojs. 50, 17., *pasoh* N. pj. III, 462., *peše* N. pj. II, 160., *plaćaše* Sud. 1, 35., *pokoravaše se* Majk. 8., *pokrivaše* N. pj. II, 540., *pomaga* Majk. 105., *predavaše* Dj. 16., 4., *prehodiše* N. pj. II, 544., *prepiraše se* Dj. 15, 2., *prinosiše* 1. Sam. 6, 15., *proljevaše* 1. Sam. 7, 6. (v. kod *postiti*), *propadaše* N. pj. II, 3., *propovijeda* Dj. 9, 27., *prosi* (2. l.) N. pj. II, 531., *prstenova* N. pj. II, 134., *psovaše* Sud. 9, 27. (v. kod *gaziti*), *putovaše* N. pj. II, 474., *razgovara se* Dj. 17, 2. i 1. Sam. 9, 25., *rezaše* N. pj. II, 40., *ridaše* 2. Sam. 1, 12. (v. kod *plakati*), *robovah* N. pj. II, 274., *sq-stajaše se* Dj. 11, 26., *satiraše* Sud. 10, 8., *sekoše* N. pj. II, 297. (v. kod *biti*), *sjećaše se* Sud. 8, 34., *spava* 1. Sam. 3, 15, *starešova* N. pj. II, 75., *strijeljaše* N. pj. II, 79. i 1. Mojs. 49, 23., *svirasmo* Mat. 11, 17. (v. kod

igrati), *svjetovaše* Majk. 44., *ćeraše* N. pj. II, 560. i IV, 191., *tlačiše* (v. kod *goniti*), Sud. 20, 43. *tovariše* N. pj. II, 616., *traja* Majk. 49., *trpaše* N. pj. II, 199., *tužiše* Dj. 25, 2., *učiše* Dj. 11, 26., *upotrebljavaše* Majk. 24., *uzimaše* N. pj. III, 381. i 1. Mojs. 6, 2., *užinaše* N. pj. II, 436., *veseliše se* Sud. 9, 27. (v. kod *gaziti*), *veza* N. pj. III, 281., *vika* N. pj. II, 22. i *vikaše* 1. Sam. 12, 8. i 10., *vladaše* Majk. 8. i 24. i 37., *volješe* Majk. 37., *vrijediše* Majk. 287., *vukoh* N. pj. III, 1., *zavijaše* N. pj. II, 540. i III, 34., *zboriše* N. pj. II, 4., *zva* N. pj. II, 281., *žalismo se* Mat. 11, 17. (v. kod *igrati*). — Isp. i Maretića Gram. i stil. str. 227—8.

Dr. A. Musić.